

“ผี-พราหมณ์-พุทธ” ลักขณยานการแข่งชักในสมัยสุโขทัย:

กรณีศึกษาจารึกปูขุนจิตขุนจอด

“Animism–Brahmanism–Buddhism” Witnesses of Curse in Sukhothai

Period: Case Study of the Inscription of Pu Khun Jid Khun Jord

ปารมิตา นิสสะ

Parmita Nissa

ภาควิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยดุสิตธานี พัทยา จ.ชลบุรี 20150

Department of General Education, Dusit Thani College, Chonburi 20150, Thailand

Corresponding author e-mail: parmita.ni@dtc.ac.th

(Received: August 8, 2019; Accepted: December 18, 2019)

Abstract: The purpose of this study was to study the beliefs in Animism, Brahmanism and Buddhism in Sukhothai period by studying from the inscription of Pu Khun Jid Khun Jord. The results of this study indicated that, in Sukhothai period, people believed in Animism, Brahmanism and Buddhism. Animism was divided into ancestral spirits and ghosts protecting the land. Brahmanism consists of the beliefs in gods, secondary gods, god creatures or inhuman beings, avatar of the gods, godlike characters as found in Sanskrit literature and the belief of nirvana. Buddhism believes in hell and heaven, threefold refuge and nirvana. There was a relation between the 3 religions influencing people in Sukhothai society. It also showed the flexibility and characteristics of the multicultural society of Sukhothai. The characteristics still exist in Thai society until now.

Keywords: Curse, Inscription, Sukhothai

บทคัดย่อ: การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเชื่อเรื่อง ศาสนาผี ศาสนาพราหมณ์ และศาสนาพุทธในสมัยสุโขทัย โดยศึกษาจากจารึกปูขุนจิตขุนจอด ผลการศึกษาพบว่า สมัยสุโขทัยมีการนับถือศาสนาผี โดยแบ่งเป็นผีบรรพบุรุษ และผีภูมิลาน การนับถือศาสนาพราหมณ์ แบ่งเป็นกลุ่มเทพเจ้า เทพเจ้าชั้นรอง สัตว์เทพหรือมนุษย์อวตารแห่งเทพเจ้า ตัวละครเชื้อสายเทพในวรรณคดีสันสกฤต และการพบธรรมชั้นสูงสุด และการนับถือศาสนาพุทธ ได้แก่ การตกนรก ภูมิสถานในพุทธศาสนา สวรรค์ในพระพุทธศาสนา พระรัตนตรัย และการพบธรรมชั้นสูงสุด ซึ่งเป็นลักษณะที่แสดงให้เห็นถึง การยึดโยงซึ่งกันและกันของทั้ง 3 ศาสนา ที่มีอิทธิพลต่อคนในสังคมสุโขทัย ทั้งยัง

แสดงให้เห็นถึงความยืดหยุ่นและการเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมของรัฐสุโขทัย ซึ่งลักษณะดังกล่าวยังคงดำรงอยู่ในสังคมไทยจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ: แข่ง จารึก สุโขทัย

คำนำ

วรรณกรรมสมัยสุโขทัยส่วนมากปรากฏในรูปแบบของจารึกซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการพระศาสนาเป็นหลัก โดยพุทธศาสนาในรัฐสุโขทัยระยะแรกนั้นเป็นพุทธศาสนานิกายมหายานที่รับอิทธิพลมาจากรัฐละโว้ ดังที่ Wongthas (2005) กล่าวว่า ร่องรอยของพุทธศาสนาฝ่ายมหายานมีอยู่ที่วัดพระพายหลวง เมืองเก่าสุโขทัย หลังจากนั้นศาสนาพุทธในสมัยสุโขทัยก็มีความเจริญรุ่งเรืองมากขึ้น ในจารึกพ่อขุนรามคำแหงกล่าวถึงการได้รับอิทธิพลของศาสนาพุทธเมืองนครศรีธรรมราช และในจารึกวัดป่ามะม่วงกล่าวถึงการรับพุทธศาสนานิกายลังกาวงศ์มาจากเมืองลังกา ซึ่งการอุปถัมภ์พระศาสนาเป็นการแสดงภาพลักษณ์การเป็น “ธรรมราชา” ของกษัตริย์สุโขทัย ดังที่ Krabounseang (1975) ได้ศึกษาประวัติศาสตร์สุโขทัยจากศิลาจารึก กล่าวว่า ความเชื่อศาสนาพุทธมีผลต่อบทบาทในการอ้างตนเป็นธรรมราชาและทำนุบำรุงพระศาสนา

นอกนี้ ยังพบจารึกที่กล่าวถึงศาสนาพราหมณ์ในรัฐสุโขทัย ซึ่งมีหลักฐานว่าเจริญรุ่งเรืองอย่างมาก ดังความที่ปรากฏในจารึกวัดป่ามะม่วงที่กล่าวถึงการสร้างเทวาลัยมหาเกษตรเพื่อประดิษฐานเทวรูปพระวิษณุและพระอิศวรในสมัยพระมหาธรรมราชาลิไทย Diskul (1990) กล่าวว่า

สังคมสุโขทัยได้รับความเชื่อศาสนาพราหมณ์ผ่านอาณาจักรเขมร เพื่อตอบสนองความต้องการของชนชั้นปกครองในเรื่องความศักดิ์สิทธิ์และพิธีกรรม

ส่วนของศาสนาผิ้นนั้นก็พบในจารึกหลายหลัก Sophonwatthanawijitr (2011) ได้กล่าวไว้ว่าการนับถือผีหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติเป็นความเชื่อดั้งเดิมที่พบแพร่หลายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาแต่โบราณแล้ว เช่น จารึกพ่อขุนรามคำแหง (ศิลาจารึกหลักที่ ๑) กล่าวถึงการ “ไหว้ดีพลีถูก” หรือการบวงสรวงเทวดาด้วย

จากการศึกษาจารึกปูขุนจิตขุนจอตพบว่าจารึกหลักนี้มีความน่าสนใจในแง่การเป็นจารึกที่บอกเล่าเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ แต่ได้ผนวกเรื่องราวทางศาสนาเข้าไปอย่างลึกซึ้ง เนื้อหากล่าวถึงการกระทำสัตย์สาบานและการสาปแช่งระหว่างรัฐสุโขทัยและเมืองน่าน โดยปรากฏการกล่าวอ้างถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาต่าง ๆ มาเป็นพยานการสบสาบานและการสาปแช่งกันระหว่างสองปู่หลาน (Fine Arts Department, 2005)

สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ได้รับการอัญเชิญมาเป็นพยานในจารึกปูขุนจิตขุนจอตมี ทั้งศาสนาผี (Animism) ศาสนาพราหมณ์ (Brahman) และศาสนาพุทธ (Buddhist)

ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นำมากล่าวอ้างเป็นสักขีพยานในกระทำ

สัถยสาบานและการสาปแช่งระหว่างรัฐสุโขทัยและเมืองน่านในจารึกปูชนียจิตขุนจอต เพื่อแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของจารึก ในฐานะเครื่องมือในการบันทึกสังคมวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ อันจะนำไปสู่การประจักษ์ถึงความหลากหลาย และการผสมผสานกันในด้านคติความเชื่อเรื่องศาสนา การเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมของรัฐสุโขทัย

นอกจากนี้ในผลการศึกษายังต้องการแสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ความเชื่อ ศาสนา ในชุมชนท้องถิ่นทั้งเมืองน่าน และเมืองสุโขทัย ที่ได้ถูกกล่าวถึงในจารึกมาเป็นระยะเวลายาวนาน เพื่อทำให้เกิดความภาคภูมิใจในอดีตและรากเหง้าของชุมชนที่ยืนยงอยู่คู่หน้าประวัติศาสตร์ไทยมาจวบจนปัจจุบัน

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาความหลากหลายของศาสนาในสมัยสุโขทัย เพื่อแสดงให้เห็นถึงลักษณะการเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม ที่หล่อหลอมจิตสำนึกของคนในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน ทำให้สังคมไทยสามารถตั้งอยู่บนพื้นฐานของความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้อย่างเป็นสุข โดยใช้กรณีศึกษาจากจารึกปูชนียจิตขุนจอต

อุปกรณ์และวิธีการ

ขอบเขตด้านข้อมูล

การศึกษานี้เป็นการศึกษาศาสนาผี ศาสนาพราหมณ์ และศาสนาพุทธ ที่ปรากฏในจารึกหลักที่ 45 จารึกปูชนียจิตขุนจอต ในหนังสือประชุมจารึก

ภาคที่ 8 จารึกสุโขทัย ที่จัดพิมพ์เผยแพร่โดยกรมศิลปากรเท่านั้น

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. จารึกปูชนียจิตขุนจอต: ใครแข่งใครและเมื่อไร
2. ผี-พราหมณ์-พุทธ: เสรีภาพแห่งการนับถือสรรพศาสนาในรัฐสุโขทัย
3. การแข่งขันของสองปูหลาน และ “สักขีพยานศักดิ์สิทธิ์”

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเอกสาร (documentary research) โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับจารึกปูชนียจิตขุนจอตในเชิงประวัติ
2. รวบรวมข้อมูลและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับศาสนาผี ศาสนาพราหมณ์ และศาสนาพุทธในรัฐสุโขทัย
3. วิเคราะห์ข้อมูลตามขอบเขตด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้
4. สรุปผล อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ
5. เสนอผลการวิจัยในรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive analysis)

ผลการศึกษาและอภิปราย

จารึกปูชนียจิตขุนจอต : ใครแข่งใครและเมื่อไร

“จารึกปูชนียจิตขุนจอต” หรือที่นักอ่านจารึกมักเรียกกันว่า “จารึกปูสบลาน” เป็นจารึกที่

พบที่ริมเสาเบ็องขวาน้ำวิหารหลวง วัดมหาธาตุ
สุโขทัย ข้อความในจารึกเป็นภาษาไทย อักษรไทย
สุโขทัย

จากการศึกษาเนื้อหาในจารึกพบว่าใน
จารึกปุขุนจิตขุนจอตกล่าวถึงการกระทำสัตย์สาบาน
ระหว่าง “ปู่พระยากับเจ้าพระยาผู้หลาน” โดยระบุปี
ที่จารึกเอาไว้ว่า “จุลศักราชได้ 754 มหาศักราชได้
1314” ตรงกับปี พ.ศ. 1935

หากจะศึกษาลงไปว่าข้อความในจารึกปุขุน
จิตขุนจอตเป็นการกระทำสัตย์สาบานระหว่างผู้ใด ก็
ต้องสันนิษฐานจากปีที่จารึก คือปี พ.ศ. 1935 ซึ่งตรง
กับรัชสมัยของสมเด็จพระมหาธรรมราชาที่ 2 (เสือ
ไทย, เลอไทย) และตรงกับรัชสมัยของเจ้าคำตัน แห่ง
เมืองน่าน ซึ่งข้อความในจารึกปุขุนจิตขุนจอตตรง
กับจารึกคำปู่สบถ ที่วิหารวัดช้างค้ำ อำเภอเมือง
จังหวัดน่าน เนื้อความกล่าวถึงการกระทำสัตย์
สาบานระหว่าง พระยาภุไทยกับปู่พระยา ความว่า
“อันว่าผู้ซื้อพระยาภุไทยกระทำใจรักภักดีไม่ตรี
ด้วย ปู่พระยาเป็นเจ้า” แต่ในจารึกคำปู่สบถหลักนี้
ไม่มีการระบุศักราชที่จารึก

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาข้อความในจารึกปุขุนจิต
ขุนจอตกลับพบว่าในจารึกด้านที่ 1 บรรทัดที่ 12 ซึ่ง
เป็นข้อความที่กล่าวถึงผีบรรพบุรุษฝั่งเมืองสุโขทัย ได้
กล่าวถึง “พ่อเลอไทย” ในฐานะการเป็นบรรพบุรุษ
ของผู้กระทำสัตย์สาบาน

ทฤษฎีที่ 1 อาจกล่าวได้ว่าจารึกปุขุนจิตขุน
จอตนี้ต้องจารึกขึ้นหลังจากรัชสมัยของสมเด็จพระ

มหาธรรมราชาที่ 2 เพราะการกล่าวถึง “พ่อเลอ
ไทย” เป็นลำดับท้ายสุดของผีบรรพบุรุษฝั่งสุโขทัย
หมายความว่า “เจ้าพระยาผู้หลาน” ที่กระทำสัตย์
สาบานต่อ “ปู่พระยา” ต้องเป็นกษัตริย์ลำดับถัดจาก
พ่อเลอไทย ดังนั้น “เจ้าพระยาผู้หลาน” จะหมายถึง
สมเด็จพระมหาธรรมราชาที่ 3 (ไสยลือไทย)

ทฤษฎีที่ 2 การที่ชื่อบุคคลในลำดับสุดท้าย
สองลำดับ คือ พ่อจำเมือง พ่อเลอไทย โดยคำว่า พ่อ
จำเมืองอาจจะไม่ใช่พระนาม แต่เป็นคำเรียกขาน
กษัตริย์ เนื่องจากคำว่า จำ หมายถึง ปกครอง

อย่างไรก็ตามเหตุการณ์บ้านเมืองสุโขทัย
หลังจากรัชสมัยของสมเด็จพระมหาธรรมราชา (เลอไทย)
ค่อนข้างมีความสับสน เนื่องจากเป็นสมัยที่กรุงศรี
อยุธยาและล้านนาต่างต้องการช่วงชิงกรุงสุโขทัย ทำ
ให้ลำดับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์สุโขทัยในช่วงนี้
มีความคลุมเครือ การระบุปี พ.ศ. ที่จารึก กับ
เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในจารึกหลายหลักยังมีลักษณะ
ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงขอกำหนดสมัยของจารึกปุขุนจิตขุน
จอตอย่างกว้าง ๆ ว่าอยู่ใน รัชสมัยของสมเด็จพระ
มหาธรรมราชาที่ 2 และ 3 คือ ระหว่างปีพุทธศักราช
1911-1962 โดยประมาณ

ผี-พราหมณ์-พุทธ: เสรีภาพแห่งการนับถือสรพ ศาสนาในรัฐสุโขทัย

รัฐสุโขทัยเป็นรัฐที่มีความเจริญรุ่งเรือง
ทางด้านศาสนา มีตั้งแต่การนับถือผี ซึ่งถือเป็นความ
เชื่อดั้งเดิมของชาวสุโขทัย เช่น “พระขงพงศ์” ซึ่งเป็น

ผีประจำภูเขาส่งสถิต ณ เขาหลวง ซึ่งผู้คนเชื่อว่าผี
พระขลุ่ยเป็นวิญญาณศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองบ้านเมือง

นอกจากนี้รัฐสุโขทัยยังมีการนับถือศาสนา
พราหมณ์ฮินดู มีเทวสถานเนื่องมาจากศาสนา
พราหมณ์ในเมืองสุโขทัยหลายแห่ง อาทิ เทวาลัย
มหาเกษตร ศาลตาผาแดง วัดศรีสวย ในจารึกวัดป่า
มะม่วงภาษาเขมร ได้กล่าวถึง พระบาทกัมรเตงอัญ
ศรีสุริยวงศ์รามมหารัชมหาราชธิราช ประดิษฐานรูป
พระอิศวรและรูปพระวิฆณุที่หอเทวาลัยมหาเกษตร
ในป่ามะม่วงด้วย

นอกจากนี้ยังพบรูปเคารพต่าง ๆ ในศาสนา
พราหมณ์ อาทิ “รูปพระอิศวรรูปพระวิฆณุ” ที่
กล่าวถึงในจารึกวัดป่ามะม่วง เทวรูปพระหริหระ
เทวรูปเทวสตรี ซึ่งปัจจุบันจัดแสดงอยู่ที่
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร เป็นต้น

ในส่วนของพุทธศาสนาที่ประดิษฐานในรัฐ
สุโขทัยแต่เดิมเป็นศาสนาพุทธนิกายมหายาน โดยพบ
หลักฐานการนับถือศาสนาพุทธนิกายมหายานจาก
ศาสนาสถานต่าง ๆ อาทิ ที่วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ
เขลียง พบรูปปูนปั้นพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรสี่
พักตร์ ในคติความเชื่อพุทธศาสนานิกายมหายาน
สถาปัตยกรรมวัดพระพายหลวง มีปราสาทสามองค์
ตั้งอยู่บนฐานเดียวกัน เช่นเดียวกับปราสาทสามยอด
เมื่อละโว้ (ลพบุรี) ซึ่งหมายความว่ายุคทองพุทธ
ศาสนามหายานเป็นสำคัญเหมือนรัฐละโว้

นอกจากนี้สุโขทัยยังนับถือพุทธศาสนา
นิกายเถรวาทจากลังกา “สมเด็จพระมหาเถรศรี
ศรีธรรมาชจุฬามณีศรีรัตนลังกาทิปมาหามีเป็น
เจ้า” ทรงเดินทางไปแสวงบุญและศึกษาพุทธศาสนา
นิกายเถรวาทที่เมืองลังกา แล้วยังทรงนำพระธาตุมา
ประดิษฐานในเมืองสุโขทัย รวมทั้งนำพระธรรมวินัย
ที่ได้ศึกษากลับมาเผยแผ่ในสุโขทัย และในจารึกวัด
ป่ามะม่วง ภาษาไทย ยังพบการกล่าวถึงพระยาศรีสุ
ริยวงศ์รามมหารัชมหาราชธิราชให้ไปอัญเชิญพระ
มหาสามีสังฆราชมาจากลังกาทวีปมาสู่บ้านเมือง
สุโขทัยด้วย

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่ารัฐ
สุโขทัยเป็นรัฐที่มีเสรีภาพ และความหลากหลายใน
การนับถือศาสนา โดยมีกษัตริย์แห่งกรุงสุโขทัยเป็น
องค์อัครศาสนูปถัมภก ส่งผลให้ทุกศาสนาสามารถ
อยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นสุขและเจริญรุ่งเรืองบน
แผ่นดินสุโขทัย

การแข่งขันของสองปูหลาน และ “สักขีพยาน ศักดิ์สิทธิ์”

จากการศึกษาจารึกปูขุนจิตขุนจอตพบว่า
ในการกระทำสัตว์สาบานระหว่างปูพระยากับกับ
เจ้าพระยาผู้หลานนั้นมีการกล่าวอ้างถึง “สักขีพยาน
ในการกระทำสัตว์สาบาน” จำนวน 4 กลุ่มด้วยกัน
ได้แก่ กลุ่มผีบรรพบุรุษ ฝัภูมิสถาน เทพเจ้า และ
พระพุทธรูปศาสนา ดังนี้ (Table 1)

Table 1. Eyewitness group oath action

Eyewitness group oath action			
The ancestral spirits	The landscape spirits	Divinity	The religion belief
1. Ancestral Ghost "Dam Phong Kao 1.1 The ancestral ghost of Nan Dynasty 1.2 The royal ancestor ghost Chiang Mai 2. Ghost ancestors, "Loong people ghost", Sukhothai dynasty	1. Khao Pooka 2. Khao Pha Daen, Pha Daeng 3. Mae Phra Sak Phra Sor 4. Thanayang 5. Phan Sathan 6. Grandfather Schramen Muen Huay Saen Dong 7. Grandfather Phra Kaphong Khao Yanyong Phra Sri Phi Bang Phra Sak	1. The great god 2. The gods of the secondary level, Deva Child 3. Gods or humans 4. Avatar of the god 5. Characters of divine descent in Sanskrit literature 6. The highest encounter with Dharma	1. To the abyss 2. Landscape of Buddhism 3. Heaven in Buddhism 4. Thepphabal 5. Rattanathai 6. The highest encounter with Dharma

จากตารางข้างต้น สามารถนำเสนอผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. “ด้าพงศกาว – ผีชาวเลื่อง” สืบเนื่องจากบรรพบุรุษ

การเชิญสักขีพยานลำดับแรกที่ปรากฏในจารึกปูชนจิตุนจอตคือการอัญเชิญผีบรรพบุรุษ โดยพบในด้านที่ 1 ของจารึก บรรทัดที่ 3 ถึง 12 กล่าวถึง

ผีบรรพบุรุษ 2 ตระกูล คือ “ด้าพงศกาว” หรือ ด้าพงศกาว และ “ผีชาวเลื่อง”

ด้า เป็นวิญญานศักดิ์สิทธิ์ซึ่งสามารถปกป้องคุ้มครองคนในตระกูลเดียวกันได้ ดังนั้น คำว่าด้าพงศกาว จึงหมายถึง ผีบรรพบุรุษของชาวกาวคือราชวงศ์เมื่อนาน ส่วนผีชาวเลื่องนั้น อาจสันนิษฐานได้ว่าราชวงศ์สุโขทัยสืบเชื้อสายมาจากชาวเลื่อง

ซึ่ง Nadon (2017) ได้กล่าวว่าระบบเครือญาติของชาวไทยแตงมีโคตรตระกูลหรือที่สำคัญ 4 โคตรตระกูล คือ เจ้าลก เจ้าลือ เจ้าเลื่อง และเจ้าควง ถ้าหากเราเชื่อตามจารีกปูชนจิตชนจดว่ามีโคตรตระกูลเลื่องอยู่ในสุโขทัย เราก็จะสามารถสืบสายเครือญาติคนสุโขทัยกับคนไทในเวียดนามได้

1.1 ผิบรรพบุรุษ “ด้าพงศ์กา”

ผิบรรพบุรุษด้าพงศ์กาหรือผิบรรพบุรุษฝั่งเมืองน่าน ที่ได้รับการเชิญมาเป็นสักขีพยานในการกระทำสัตย์สาบานในครั้งนี้ มี 2 ราชวงศ์ ได้แก่ ราชวงศ์เมืองน่าน และราชวงศ์เมืองเชียงใหม่

ผิบรรพบุรุษราชวงศ์เมืองน่านที่มีการกล่าวถึง ได้แก่ ปู่เริง ปู่มุง ปู่พอง (หรือพญาขุนพอง) ปู่ฟ้าพัน (มีพระนามปรากฏหลายพระนาม อาทิ พญาแก้วเกื้อน พญาฟ้าพัน ขุนใส ขุนไสยต) ผากอง (พญาผากองผู้ปู่) และพระยาผากอง (หรือพญาผานอง เป็นพระยาผู้หลาน)

ผิบรรพบุรุษราชวงศ์เมืองเชียงใหม่ หรือราชวงศ์มังราย ได้แก่ ปู่พระยาคำฟู ซึ่งรัชสมัยการครองราชย์อยู่ในช่วงก่อนรัชสมัยของพระยาผากองผู้หลาน เนื้อความในจารึกได้แทรกพระนามของปู่พระยาคำฟู ราชวงศ์เมืองเชียงใหม่ไว้ในลำดับระหว่างพญาผากองผู้ปู่ และ พญาผากองผู้หลาน ถือว่าปู่พระยาคำฟูเป็นกษัตริย์เชียงใหม่พระองค์เดียวที่ได้นับรวมเป็นส่วนหนึ่งของผิบรรพบุรุษฝั่งเมืองน่าน ซึ่งอาจเป็นหลักฐานแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระดับ

เครือญาติระหว่างราชวงศ์เมืองเชียงใหม่ กับราชวงศ์เมืองน่านได้

1.2 ผิบรรพบุรุษ “ผิชาวเลื่อง”

ในส่วนของผิบรรพบุรุษชาวเลื่องที่ได้รับการกล่าวถึงในจารึกปูชนจิตชนจดที่ได้รับการเชิญมาเป็นสักขีพยานในการกระทำสัตย์สาบานระหว่างปู่พระยากับเจ้าพระยาผู้หลาน เป็นผิบรรพบุรุษจากราชวงศ์เมืองสุโขทัย ได้แก่ ผีปู่ผาคำ ปู่ขุนจิตชนจด ปู่พระยาศรีอินทราทิตย์ ปู่พระยาบาน ปู่พระยารามราช (พ่อขุนรามคำแหง) ปู่พระยาเลอไทย ปู่พระยาจวันถม ปู่ไสสงคราม พระยามหาธรรมราชา พ่อเจ้าเมือง และพ่อเลอไทย

จากรายพระนามผิบรรพบุรุษข้างต้นพบว่า เป็นการลำดับกษัตริย์เชื้อสายราชวงศ์สุโขทัยทั้งหมด โดยที่พบรายพระนามที่ยังไม่มีข้อมูลทางประวัติศาสตร์มาสนับสนุนคือ ปู่ผาคำ และปู่ขุนจิตชนจด นอกนั้นเป็นรายพระนามกษัตริย์สุโขทัยที่พบในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ทั้งหมด ยกเว้น ปู่ไสสงคราม ที่มีได้มีตำแหน่งเป็นกษัตริย์สุโขทัย แต่สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นเชื้อพระวงศ์ชั้นสูงที่มีความสำคัญต่อราชวงศ์สุโขทัยเป็นอย่างมาก จึงได้รับการยกย่องเป็นหนึ่งในผิบรรพบุรุษที่นำมากล่าวอ้างในการกระทำสัตย์สาบานครั้งนี้ด้วย

2. “ผีภูมิสถาน” จิตวิญญาณเหนือธรรมชาติ

การเชิญสักขีพยานลำดับที่สองที่ปรากฏในจารึกปูชนจิตุนจอตคือ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประเภทผีภูมิสถาน อันหมายถึง ผีที่ประจำอยู่ในสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งส่วนมากเป็นสถานที่ทางธรรมชาติ เช่น ป่า เขา ถ้ำ และแม่น้ำ ต่าง ๆ ได้แก่

“**เสือใหญ่เขาพุกา**” ซึ่งหมายถึงผีเจ้าป่า เจ้าเขาดอยพุกา ปัจจุบันตั้งอยู่ที่อำเภอปัว จังหวัดน่าน

“**เขาผาดานผาแดง**” ในที่นี้สามารถแยกได้เป็น 2 สถานที่ ได้แก่ เขาผาดาน และเขาผาแดง เป็นเทือกเขาใหญ่ที่ตั้งอยู่ด้านหลังของถ้ำน้ำยมและตัวเวียงแพร่ ปัจจุบันจึงเรียกว่า “ข้างผาดาน” และ “ข้างผาแดง” นอกจากนี้คนท้องถิ่นยังมีการนับถือ “เจ้าพ่อผาดาน” และ “เจ้าพ่อผาแดง” ในฐานะสิ่งศักดิ์สิทธิ์รักษาขุนน้ำแม่แคม และขุนน้ำแม่สายที่ไหลมาจากดอยสันกลางทางด้านทิศเหนือด้วย

“**แม่พระศักดิ์พระสอ**” ผู้ศึกษาสันนิษฐานว่า แม่พระศักดิ์ อาจจะหมายถึงผีผู้ดูแลเขาป่าสัก ที่ตั้งอยู่ที่ ต.ผาสิงห์ อ.เมือง จ.น่าน แต่ส่วน พระสอ ผู้ศึกษายังไม่สามารถสันนิษฐานศัพท์คำนี้ได้ แต่น่าจะเป็นชื่อสถานที่ใดที่หนึ่งในแถบจังหวัดน่าน หรือจังหวัดข้างเคียง เนื่องจากคำว่า แม่พระศักดิ์พระสอ ปรากฏในตำแหน่งที่เป็นการกล่าวถึงผีภูมิสถานทั้งหมด

“**เสือทานยอ**” น่าจะมาจาก ธานย + องค์ รวมเป็น ทานยอ อาจ คำว่า ธานย แปลว่า ชาวเปลือก ภาษาไทยปัจจุบันใช้ว่า ธัญ- ดังนั้น เสือทานยอ หมายถึง ผีรักษาข้าว ซึ่งไม่ใช่พระแม่โพสพเนื่องจาก เสือทานยอ ปรากฏรวมอยู่ในกลุ่มผีภูมิสถาน ไม่ได้ปรากฏรวมอยู่ในกลุ่มเทวะ

“**พานสถาน**” มาจาก วน + สถาน คำว่า พาน น่าจะมาจากคำว่า พน หรือ วน ที่แปลว่าป่า พานสถานจึงหมายถึง ผีป่า หรือเจ้าป่าเจ้าเขา

“**ปู่พระมีน หมิ่นห้วยแสนดง**” หมายถึง ผีปู่เจ้าที่มีรูปร่างสูงใหญ่ทะมึนที่รักษาลำห้วยและรักษาป่า ซึ่งมีจำนวนมากมานับหมื่นนับแสน

“**ปู่เจ้าพระขพง เขายรรยง พระศรี ผีบางพระศักดิ์**” คำว่า ยรรยง น่าจะเป็นคำขยายภูเขา หมายถึง เขาอันงามสง่า ส่วน พระศรี เป็นเขาที่ตั้งอยู่นอกเขตกำแพงเมืองศรีสัชนาลัยทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ เป็นยอดเขาที่สูงที่สุดในเมืองศรีสัชนาลัย ผีบางพระศักดิ์ หมายถึง ผีประจำเขาป่าสัก

3. “อานุภาพแห่งเหล่าเทวะ” เมื่อศาสนาพราหมณ์ยังคงลงหลักปักฐานในบ้านเมือง

การอัญเชิญทวยเทพทั้งหลายในศาสนาพราหมณ์มาร่วมเป็นสักขีพยานปรากฏอยู่ในด้านที่ 2 ของจารึก จำแนกได้ 6 กลุ่ม

3.1 เทพเจ้าผู้เป็นใหญ่

ในจารึกด้านที่ 2 พบการกล่าวถึง มเหสุร พระสทาศีพบุ จนนที ศรี และอุมา โดยชุดคำทั้งหมด

ไม่ได้อยู่ในชุดข้อความเดียวกัน แต่พบกระจายอยู่ในบรรทัดที่ 15, 19 และ 26

คำว่า “มเหสุร” ผู้ศึกษาสันนิษฐานว่า หมายถึง พระวิษณุ เนื่องจากศัพท์คำหลัง คือ “พระสทาสิบุ” มาจาก พระสทาสิวะ บรรทัดนี้อาจจะกล่าวถึงมหาเทพ 2 องค์ คือ พระวิษณุ และ พระสิวะ

ส่วนในบรรทัดที่ 19 และ 26 กล่าวถึง “ที่ **जननी** นรบัณฑิต” และ “(ทยาธ) ----- (ม) ณี **ศรี** **อุมา** เทวากามเทพ” โดยคำว่า “जननी” น่าจะเป็นคำว่า จณตี พระนามหนึ่งพระทุคา ส่วน “ศรี” และ “อุมา” สันนิษฐานว่าน่าจะหมายถึง พระลักษมี และ พระอุมา ตรงตามรูปศัพท์ ซึ่งสอดคล้องกับข้อความในจารึกบรรทัดที่ 15 ที่กล่าวถึง พระวิษณุ และพระสิวะ โดยมีลำดับการกล่าวถึงเชื่อมโยงกัน

3.2 เทพชั้นรองกลุ่มเทวบุตร

ข้อความในจารึกพบที่มีการกล่าวถึง เทพชั้นรองกลุ่มเทวบุตร ได้แก่ พระเพลิง พระพิรุณ เทพนพเคราะห์ เทพลีสองราศี ดวงดาวทั้งหลาย พระกามเทพ ยมบาล และพรหมรักษ์ยักษกุมาร โดยผู้จารึกได้กล่าวถึงเทพชั้นรองกลุ่มเทวบุตรปะปนอยู่กับเทพเจ้าผู้เป็นใหญ่ เทพทศบาฬในพุทธศาสนา คือ ท้าวภูเวร กลุ่มสัตว์เทพและอมนุษย์

เทพที่มีความน่าสนใจในกลุ่มนี้คือ พรหมรักษ์ยักษกุมาร ซึ่งชื่อนี้ปรากฏอยู่ในโครงการแข่งขันน้ำ ซึ่งถือเป็นวรรณคดีร่วมสมัยกับจารึกปุณนิจจุณจอตด้วย Ruangrakshlikhit (2010) กล่าวว่า ศรีพรหมรักษ์ยักษกุมาร เป็นบริวารพระอิศวร มีชื่อเรียกใน

วรรณคดีสันสกฤตว่า ศรีพรหมรักษ์ษ คนไทยได้ยืมคำว่า รากษส เข้าใจผิดคิดว่าเป็นยักษ์ จึงใช้คำต่อท้ายชื่อว่า ยักษกุมาร

3.3 สัตว์เทพหรืออมนุษย์

ข้อความในจารึกกล่าวถึงสัตว์เทพหลายชนิด ได้แก่ นาค (ภุชค และโกคิน) ครุฑ กิณร กิณรี ปักษี (ผู้ศึกษาสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นปักษี คือพญานก เนื่องจากเป็นศัพท์ที่ปรากฏในกลุ่มสัตว์เทพหรืออมนุษย์ที่มีปีก)

ส่วนกลุ่มอมนุษย์ มีการกล่าวถึง สรรพสิทธิ (หรือนักสิทธิ์) ฤๅษี และพิทยาธ ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มเดียวกัน

3.4 อวตารแห่งเทพเจ้า

ในจารึกพบการกล่าวถึงอวตารของเทพเจ้า 3 ชื่อ ได้แก่ “รามปรสุ” หรือ ปรศุราม อวตารปางที่ 6 ปรศุรามาวตาร และ “ราม” อวตารปางที่ 7 รามาวตาร ของพระวิษณุ ส่วน ลักซ์ เป็นอวตารของพญานันตนคราช ซึ่งอวตารมาเป็น พระลักษมณ์ พระอนุชาของพระราม

3.5 ตัวละครเชื้อสายเทพในวรรณคดีสันสกฤต

นอกจากนี้ในจารึกยังได้อัญเชิญตัวละครที่มีเชื้อสายเทพในวรรณคดีสันสกฤตมาร่วมเป็นสักขีพยานด้วย ได้แก่ตัวละครที่มาจากมหากาพย์มหาภารตะ คือ ภิมา อรชุน ยุธิธระ

3.6 การพบธรรมชั้นสูงสุด

ข้อความในจารึกกล่าววอຍให้ผู้ที่มีความ
สัตย์ซื่อพบกับการบรรลุธรรมในศาสนาพราหมณ์ คือ
“โมกษะ” ซึ่งเป็นการหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตาย
เกิดในสังสารวัฏตามคติของศาสนาพราหมณ์

4. “อำนาจพระศาสดา” ความรุ่งเรือง แห่งพุทธศาสนาในรัฐสุโขทัย

การอัญเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์และความเชื่อใน
พระพุทธรูปสามารถรวมเป็นสักขีพยานในจารึก
สามารถจำแนกได้ทั้งสิ้น 6 กลุ่ม ได้แก่

4.1 การตกรอก

ในจารึกพบการกล่าวถึงความเชื่อเรื่องนรก
เพื่อนำมาเป็นคำกล่าวอ้างในการเป็นสักขีพยานอยู่
หลายตอนโดยไม่ได้อยู่ต่อเนื่องกัน โดยพบทั้งในด้าน
ที่ 1, 2 และ 3 โดยใช้คำว่า เວຈີ และบาดาล

นอกจากนี้ยังพบความเชื่อทางด้านพุทธ
ศาสนาเกี่ยวกับการตกรอกเวจีของพระเทวทัต ซึ่งมี
ระยะเวลายาวนานถึง 1 พุทธันตรกับ ด้วย

ส่วนคำที่น่าสนใจอีกคำหนึ่งคือ “บาดาล”
น่าจะหมายถึงนรกภูมิในพุทธศาสนา ไม่ใช่บาดาล
โลกในศาสนาพราหมณ์ เนื่องจากเป็นคำที่อยู่ต่อการ
การกล่าวถึงสวรรค์ในพุทธศาสนา

4.2 ภูมิสถานในพุทธศาสนา

ในจารึกพบการกล่าวถึงสถานที่ต่าง ๆ ที่
ปรากฏในคัมภีร์ทางพุทธศาสนาจำนวนมาก ได้แก่

สัปตคงคา อันหมายถึงมหานทีเจ็ดสาย
หรือมหานทีสี่พันดริที่คั่นระหว่างเขาสัตตบริภัณฑ์
โดยผู้ศึกษาสันนิษฐานจากคำหลังว่า สัปต และมี

ข้อความที่หายไป และพบคำว่า สีขร ซึ่งหมายถึง
ภูเขา จึงสามารถอนุมานได้ว่าผู้จารึกน่าจะจารึก
ข้อความที่กล่าวถึงเขาสัตตบริภัณฑ์และมหานที
สี่พันดริ เนื่องจากคำสันนิษฐานอยู่ในชุดคำที่มีความ
ต่อเนื่องกัน

มหาทวีปทั้งสี่ พบอยู่ในจารึกด้านที่ 2
หมายถึงทวีปทั้ง 4 ตามคัมภีร์ทางพุทธศาสนา ได้แก่
อูตรกุรุทวีป บุพพิเทหทวีป ชมพูทวีป และอมรโคยาน
ทวีป

**ป่าหิมพานต์และเขาคันธมาถ์อยู่ในป่าหิม
พานต์** ในข้อความมีการกล่าวถึงภูเขาที่ตั้งอยู่ในป่า
หิมพานต์ คือ ภูเขาคันธมาถ์ และภูเขาไกรลาส
และยังพบคำว่า วงกต ซึ่งอาจหมายถึงเขาวงกตด้วย
โดยเขาทั้งหมดนี้ตั้งอยู่ในป่าหิมพานต์

4.3 สวรรค์ในพระพุทธศาสนา

ในจารึกพบการกล่าวถึงความเชื่อเรื่อง
สวรรค์ในพระพุทธศาสนาเพื่อนำมาเป็นคำกล่าวอ้าง
ในการเป็นสักขีพยาน โดยพบการกล่าวถึง

ฉกามาพจรสวรรค์ ได้แก่ จตุมาหาราชิกา
ดาวดึงส์ ยามา ดุสิต นิมมานนรดี และปรนิมมิตวสว
ดี ซึ่งสอดคล้องกับวรรณคดีศาสนาเล่มสำคัญในสมัย
สุโขทัยคือ เถภูมิกถา

รูปพรหม ได้แก่ สวรรค์ชั้นพรหม 16 ชั้น
และรูปพรหมชั้นปัญจพิศุสรวาสที่บรรลุจตุตถฌาน
(ได้แก่ อวิหาภูมิ อตปปาภูมิ สุทัสสาภูมิ สุทัสสีภูมิ
และอกนิฐาภูมิ)

อรุปรพรม ได้แก่ สวรรค์ชั้นอรุปรพรม 4 ชั้น ได้แก่ อากาสาณัญญาตนภูมิ วิญญาณัญญาตนภูมิ อากิญจัญญาตนภูมิ และเนวสัณญานาสนัญญาตนภูมิ

4.4 เทพทศบาล

ในจารีกกล่าวถึงการอัญเชิญเทพทศบาลหรือจตุโลกบาลในศาสนาพุทธมาเป็นสักขีพยานในการกระทำสัตย์สัญญา โดยข้อความในจารีกกล่าวถึงท้าวจตุโลกบาล โดยข้อความบางช่วงได้ขาดหายไป ทำให้พบเพียงชื่อของ “ท้าวกุเวร” เท่านั้น

ซึ่งในจารีกมีข้อความที่ขาดหายไปคือ “----- (ท)ธรร” น่าจะเป็นข้อความที่กล่าวถึง “ท้าวธรร” แต่ไม่พบการกล่าวถึง ท้าววิรุฬหก และท้าววิรูปักษ์ และในส่วนที่กล่าวถึง “ท้าวกุเวร” พบการใช้คำขยายว่า “อรรธนทรสุร” ซึ่งมีความหมายว่า “ครึ่งหนึ่งของอสูรผู้เป็นใหญ่” เป็นการขยายความว่าท้าวกุเวรเป็นเทพทศบาลผู้ปกครองครึ่งหนึ่งของเหล่าอสูร คือ ยักษ์ ส่วนอสูรอีกครึ่งหนึ่ง คือ กุมภัณฑ์ อยู่ในการปกครองของท้าววิรุฬหก

4.5 พระรัตนตรัย

ในจารีกได้มีการกล่าวถึงการอัญเชิญพระรัตนตรัย อันได้แก่ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ มาเป็นกล่าวอ้างแข่งขันในการกระทำสัตย์สัญญาด้วยการสาปแช่งขอให้ผู้ที่ผิดสัญญานั้นอย่าได้พบเห็น พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

ในการกระทำสัตย์สัญญาในครั้งนี้ยังมีพระภิกษุเป็นสักขีพยานในการจารึก 2 รูปโดยเป็นฝ่ายของเจ้าพระยาผู้หลานและฝ่ายของปู่พระยา

โดยสงฆ์ผู้เป็นสักขีพยานฝ่ายเจ้าพระยาผู้หลาน คือ “สมเด็จพระมหาเถรสังฆราชรัตนวาสาจารย์พระมหาเถรธรรม” ส่วนสงฆ์ผู้เป็นสักขีพยานฝ่ายปู่พระยา คือ “ท่านมหา (ข้อความชำรุด) มหาสุเมธ” ซึ่งการอาราธนาพระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์มาเป็นสักขีพยานในการกระทำสัตย์สัญญา แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและการได้รับการยอมรับนับถือพุทธศาสนาในแว่นแคว้นสุโขทัยและเมืองน่านอีกด้วย

4.6 การพบธรรมชั้นสูงสุด

ข้อความในจารีกกล่าวขอให้ผู้ที่มีความสัตย์ซื่อพบกับการบรรลุดรรมในศาสนาพุทธไว้ว่า “นี้ผิผู้ใดจางงจงชื่อไซ้ ให้ได้ดังสัมฤทธิ์ปรารถนา ในชั่วนี้ชั่วน้ำเท่าฟ้าปรโลกโมกษนิร- พานสถานวิสุทธิจุลศักราชได้ 754”

ข้อความในจารีกกล่าวถึง “นิพพานสถานอันวิสุทธิ” ซึ่งเป็นคำศัพท์ที่หมายถึง “มหานครนิพพานอันบริสุทธิ์” ซึ่งเป็นการหลุดพ้นจากการเวียนว่ายในสังสารวัฏตามคติของพุทธศาสนา

ซึ่งจากการศึกษาพบว่าผู้ที่ได้รับการเชิญมาเป็นสักขีพยานในการแข่งขันหรือกระทำสัตย์สัญญาหรือกันระหว่างสองปู่หลาน นอกจากจะรับรู้เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์การเมืองระหว่างเมืองสุโขทัยและเมืองน่านแล้ว จารึกหลักนี้ยังมีคุณูปการ

หลายประการในแง่มานุษยวิทยาและสังคมวิทยาในสมัยสุโขทัย

ประการแรก จารึกหลักนี้เป็นหลักฐานสำคัญเกี่ยวกับลำดับกษัตริย์ของราชวงศ์สุโขทัย รวมถึงลำดับกษัตริย์ของเมืองน่าน ทั้งเป็นหลักฐานแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระดับเครือข่ายระหว่างเมืองน่านและเมืองเชียงใหม่ ส่วนด้านสุโขทัยพบการกล่าวถึง “ปู่ไสสงคราม” แทรกอยู่ในลำดับกษัตริย์ของราชวงศ์สุโขทัย (Fine Arts Department, 2005) อันเนื่องมาจากว่าปู่ไสสงครามนั้นเคยครองเมืองสุโขทัยเป็นระยะเวลาสั้น ๆ ภายหลังจากพ่อขุนรามคำแหงสวรรคต ก่อนที่พญาเลอไทยจะได้ขึ้นครองเมืองสุโขทัย ซึ่งอาจตีความได้ว่า ปู่ไสสงครามได้รับการยกย่องจากราชวงศ์สุโขทัยในฐานะกษัตริย์พระองค์หนึ่งในพระราชวงศ์ (แต่ตำราเรียนประวัติศาสตร์ในปัจจุบันไม่ได้นับปู่ไสสงครามอยู่ในลำดับกษัตริย์ผู้ครองกรุงสุโขทัย)

ประการที่สอง การเชิญสักขีพยานที่เป็นผีภูมิสถาน ทำให้เห็นถึงสภาพภูมิประเทศอันอุดมสมบูรณ์ Sophonwatthanawijitr (2011) ซึ่งจากการนำเสนอผลการศึกษพบว่าภูมิสถานที่ได้รับการกล่าวถึงเพื่อเชิญมาเป็นสักขีพยานนั้นส่วนมากเป็นสถานที่ที่อยู่ในเขตเมืองน่านเป็นส่วนมาก อาจจะสันนิษฐานได้ว่าเขตเมืองน่านเป็นเมืองที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่มีความสำคัญมากกว่าสุโขทัย นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่ามนุษย์มีความเคารพนับถือในอำนาจอันยิ่งใหญ่และลึกลับ

ของธรรมชาติ ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์อันลึกซึ้งระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและสิ่งเหนือธรรมชาติอีกด้วย

ประการที่สาม การเชิญสักขีพยานที่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่นเนื่องมาจากจากศาสนาพราหมณ์ พบการอัญเชิญเทพเจ้าผู้เป็นใหญ่และเทพชั้นรอง ซึ่งเป็นกลุ่มเทพเจ้าที่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ซึ่งสอดคล้องกับที่จารึกวัดป่ามะม่วง Diskul (1990) ได้กล่าวว่าเมืองสุโขทัยมีการประดิษฐานเทวรูปพระวิษณุ และพระศิวะขนาดใหญ่ ณ เทวาลัยมหาเกษตร แต่ในส่วนของการนำอวตารของเทพเจ้าและตัวละครในวรรณคดีสันสกฤตมากล่าวอ้าง อาทิ พระราม พระลักษณ์ ปรศุราม หรือกลุ่มตัวละครจากมหากาพย์มหาภาระนั้นยังไม่พบหลักฐานของการสร้างเทวรูปหรือ ศาสนสถานเพื่อบูชาหรือสักการะ แต่อาจจะเป็นการเข้ามาในรูปของนิทาน หรือเรื่องเล่าเกี่ยวกับวีรบุรุษ ในฐานะวรรณกรรมศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาพราหมณ์ที่แพร่หลายอยู่ในรัฐสุโขทัย ในส่วนของการกล่าวถึงเทวสตรี คือ พระทุรคา พระลักษมี และพระอุมา นั้น แสดงให้เห็นถึงคติความเชื่อการนับถือเทวสตรีในสังคมสุโขทัย ซึ่งสอดคล้องกับการพบเทวรูปเทวสตรีศิลปะสุโขทัย (Fine Arts Department, 2005)

ประการที่สี่ ข้อสังเกตในจารึกกล่าวถึงนรกหรือการตกสู่อบายภูมิหลายตำแหน่งในจารึก Krabounseang (1975) แสดงให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องการตกนรกว่าเป็นความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อการ

ดำเนินชีวิตของคนในสังคมอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นการใช้ความเกรงกลัวในอำนาจของบาป และการรับผลกระทบในการควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม และในส่วนของภูมิสถานอื่น ๆ ตามคติพุทธศาสนานั้นล้วนสอดคล้องกับเนื้อหาที่กล่าวในเทวภูมิภค ซึ่งเชื่อว่าแต่งขึ้นในสมัยของพระยาสิทธิ (สมัยก่อนเกิดจาริกปูชนียสถาน) แต่อย่างไรก็ดีผู้ศึกษาไม่สามารถสรุปได้ว่าความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาที่พบในจารึกนั้นได้รับอิทธิพลมาจากไตรภูมิพระร่วง เนื่องจากในสมัยสุโขทัยมีการรับพระพุทธศาสนาเข้ามาอย่างแพร่หลาย ทั้งพุทธศาสนาจากนครศรีธรรมราช หรือพุทธศาสนาจากลังกา เมื่อพระพุทธศาสนารุ่งเรืองมากในเมืองสุโขทัย ดังนั้นคัมภีร์ทางศาสนาในสุโขทัยก็ย่อมต้องมีอยู่จำนวนมากเช่นเดียวกัน

สรุป

จากผลการวิจัยจากกรณีศึกษาจารึกปูชนียสถานจตุรพักตรพิมาน ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการกระทำสัตย์ สัญญา การสาปแช่ง โดยแบ่งเป็นตัวแทนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาผี ศาสนาพราหมณ์ และศาสนาพุทธ โดยมีส่วนการให้ความสำคัญใกล้เคียงกัน ทำให้เห็นว่าทุกศาสนามีอิทธิพลต่อความคิดความเชื่อของคนในสังคมไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน สังคมพหุวัฒนธรรมที่มีความยืดหยุ่น ที่มีความสามารถในการยอมรับและปรับเปลี่ยนความเชื่อที่แตกต่างให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติและกลมกลืน

นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นประวัติศาสตร์ชุมชนท้องถิ่นในแง่ภูมิศาสตร์ วิถีชีวิตการพึ่งพิงธรรมชาติที่มีความผูกพันกับชุมชนในแง่จิตวิญญาณที่มีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยสืบเนื่องมาจนปัจจุบัน ทั้งในเขตจังหวัดน่านและจังหวัดสุโขทัย สามารถสร้างความภาคภูมิใจให้แก่คนในท้องถิ่น ในมุมมองทางประวัติศาสตร์ชุมชนที่มีความเป็นมาอันยาวนาน ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาเป็นการสร้าง Content Marketing ในรูปแบบstorytelling เพื่อเพิ่มคุณค่าให้การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Diskul, S. 1990. Hindu Gods at Sukhodaya. White Lotus Co., Ltd., Bangkok. 150 p.
- Fine Arts Department. 2005. Prachom Jaruk Pak 8 Jaruk Sukhothai. Fine Arts Department, Bangkok. 632 p. (in Thai)
- Krabuansang, S. 1975. History of Sukhodaya from the inscription. M.A. Thesis Silpakorn University, Bangkok. 133 p. (in Thai)
- Nadon, C. 2017. Phokhunramkhamhaeng inherited blood from “Luang”. (Online).Available:

- <https://siamrath.co.th/n/11295>
(April 1, 2019). (in Thai)
- Rueangruglikit, C. 2010. “Ongkarnchangnam”
Analysis and Translation. Thanapress
Ltd., Bangkok. 318 p.(in Thai)
- Sompongjaroen, W. 2007. Traditional Thai
beliefs and the religious syncretism
during Sukhothai Period, A.D. 1219 –
1463. M.A. Thesis Silpakorn
University, Bangkok. 172 p. (in Thai)
- Sophonwatthanawijitr, K. 2011. Sukhothai
History. Sarakhadee Ltd., Bangkok.
163 p. (in Thai)
- Wongthas, S. 2005. Where did Sukhothai
come from?. Matichon Publishing,
Bangkok. 191 p. (in Thai)
-